

ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ

જા.ક. ૩૭/૨૦૧૬-૧૭: હિસાબી અધિકારી- વાણિજ્યિક વેરા અધિકારી, વર્ગ-૨

મુખ્ય પરીક્ષા નો અભ્યાસક્રમ

કુલ ગુણ- ૨૦૦

પ્રશ્નપત્ર :- ૧ ગુજરાતી

સમય- ૩ કલાક

ક્રમ		ગુણ
૧	નિબંધ (બે નિબંધ દરેકના ૨૦ ગુણ અને ૨૫૦ શબ્દોમાં) વૈચારીક / વર્ણનાત્મક / આત્મકથાત્મક અને સમાજની સમસ્યાઓને લગતા વિષયો.	૪૦
૨	કાવ્ય પંક્તિનો વિચાર વિસ્તાર	૧૦
૩	અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં ભાષાંતર	૧૦
૪	અરજી લેખન/અહેવાલ લેખન	૧૦
૫	પત્ર વ્યવહાર/અરજી (માગણી પત્ર, ફરિયાદ, વિનંતી પત્ર)	૧૦
૬	પત્રકાર પરિષદ (ભીર્જી, ખેત ધિરાણ , કૃષિ સમસ્યાઓ, સિંચાઈ, પ્રદુષણ જેવી સમસ્યાઓ સહિત)	૧૦
૭	શુભેચ્છા/અભિનંદન પત્ર	૧૦
૮	પ્રચાર માધ્યમો માટે નિવેદન તૈયાર કરવું.	૧૦
૯	ઔપચારિક ભાષણો તૈયાર કરવા.(સ્વાગત, વિદાય, ઉદઘાટન વગેરે)	૧૦
૧૦	સંવાદ કૌશલ્ય – બે વ્યક્તિઓ વચ્ચેનો સંવાદ (જુથ ચર્ચા, સભાનું કામકાજ, પાણીનો પ્રશ્ન, કૃષિ આરોગ્ય વિષયક બાબતો, ગ્રામ સફાઈ વગેરે)	૧૦
૧૧	સારાંશલેખન એક તૃતીયાંશ સારાંશ લેખન કરી શિર્ષક આપવું.	૧૦
૧૨	આપેલ ફકરામાંથી પ્રશ્નોના જવાબો લખવા	૧૦
૧૩	આપેલા ફકરાનો આશય સરળ તથા સહેલા શબ્દોમાં જણાવવો.	૧૦
૧૪	વ્યાકરણ	૪૦
	(૧) રુઢિપ્રયોગોનો અર્થ અને વાક્યમાં પ્રયોગ	
	(૨) કહેવતોનો અર્થ	
	(૩) સંધિ વિગ્રહ અને જોડાણ	
	(૪) જોડણી	
	(૫) સમાસનો વિગ્રહ અને ઓળખ	
	(૬) વિરુદ્ધાર્થ અને સમાનાર્થ	
	(૭) કર્તરિમાંથી કર્મણિ અને કર્મણિમાંથી કર્તરિમાં રૂપાંતર	
	(૮) વાક્યના પ્રકાર-વિધિ વાક્યમાંથી નિષેધ વાક્ય અને નિષેધ વાક્યમાંથી વિધિ વાક્યમાં રૂપાંતર , વિધિ વાક્યમાંથી પ્રશ્નાર્થ વાક્ય અને પ્રશ્નાર્થ વાક્ય માંથી વિધિ વાક્યમાં રૂપાંતર	
	(૯) પુર્વ પ્રત્યય અને પર પ્રત્યય	
	(૧૦) છંદ અને અલંકાર	
	(૧૧) અનુગો અને નામયોગી	
	(૧૨) વિશેષણ, ક્રિયા વિશેષણ, કૃદંત, નિપાત	
	(૧૩) ગુજરાતી લિંગ વ્યવસ્થા	

ਮੁਖ਼ਿ ਪਰੀਕਸ਼ਾ

ਕੁਲ ਗੁਣ : ੨੦੦

ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ:-੨ GENERAL ENGLISH

ਸਮਯ: 3 ਠਲਾਫ਼

1. Essay (Two Essays – Each of 20 marks) 40 marks

It will have four to five topics pertaining to the current burning issues and themes. The candidate is expected to reveal all that one has grasped and to communicate through writing one's critical understanding of the subject and to express it in the best possible individual style

2. Letter writing

A) An Informal Letter 10 marks

B) Formal Letter – Official / Business Letter 10 marks

3. A Report of an event OR a ceremonial function an
Official Work 10 marks

4. A notice or an Appeal or a Warning or a Press Release
For the Media 10 marks

5. Dialogue Writing
A dialogue between two persons on a topical issue 10 marks

6. Formal speeches- Welcome / Send Off- Inaugural
Speech etc.. 10 marks

7. An individual conversation with a group of people
a) At a Job Interview 10 marks
b) At a Press Conference 10 marks
c) At a place where some problematic situation has
Arisen. e.g. Flood, Earthquake etc. 10 marks

8. Precis – writing 10 marks

- A passage of about 300 words will be given for Precis Writing. Candidates are expected to reduce the passage to one third of its original length in their own words. The purpose of Precis Writing is to judge the candidate's ability to comprehend, analyze and Summarize the main ideas of a given passage.

9. Comprehension
A passage of about 300 words will be given with a 10 marks

set of questions based thereon.

10. Translation of a passage from English Language to Gujarati Language. 10 marks
11. English Grammar 40 marks
- (1) Tenses / Sequences of Tenses.
  - (2) Voice: Active and Passive.
  - (3) Narration: Direct and Indirect.
  - (4) Transformation of Sentences: Assertive to Negative.
  - (5) Interrogative, Exclamatory and Vice-versa.
  - (6) Use of Articles and Determiners.
  - (7) Use of Prepositions.
  - (8) Correction of sentences including subject, Verb, Agreement.
  - (9) Degree of Adjectives, Connectives and Words wrongly used.
  - (10) Administrative Glossary.
  - (11) Synonyms.
  - (12) Antonyms.
  - (13) One word substitution.
  - (14) Forming new words by using prefixes and suffixes.
  - (15) Confusing Words.

મુખ્ય પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્ર :-૩ સામાન્ય અભ્યાસ

કુલ ગુણ :૨૦૦

માધ્યમ: ગુજરાતી/અંગ્રેજી

સમય: ૩ કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું:-

પ્રશ્નો ની સંખ્યા	પ્રશ્નવાર ગુણ	પ્રશ્નવાર શબ્દ મર્યાદા	કુલ ગુણ
૧૦	૩	૨૦ થી ૩૦ શબ્દો	૩૦
૧૦	૫	૪૦ થી ૫૦ શબ્દો	૫૦
૮	૧૫	૧૧૦ થી ૧૨૦ શબ્દો	૧૨૦
૨૮	-		૨૦૦

૧ . ગુજરાતની ભૂગોળ: ભૌગોલિક, આર્થિક, સામાજિક અને ઔદ્યોગિક .

૨ . નીચેની બાબતોમાં સરકારી નીતિ, કલ્યાણ યોજનાઓ તથા આ બાબતોમાં સમસ્યાઓ અને પ્રશ્નો .

(ક). બાળ વિકાસ: (ખ) મહિલા વિકાસ: (ગ) યુવકોનો વિકાસ: (ઘ) આદિવાસી વિકાસ: (ચ) સામાજિક દ્રષ્ટિએ વંચિત વર્ગોનો વિકાસ: (છ) વિકલાંગોનું કલ્યાણ: (જ) વયોવૃદ્ધ લોકોનું કલ્યાણ: (ઝ) કામદાર કલ્યાણ:

૩ . ગુજરાતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા- રાજ્ય નીતિ, સમાજના નબળા વર્ગોના અને મહિલાઓના શિક્ષણ વિષયક પ્રશ્નો, શિક્ષણનું ખાનગીકરણ-શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ, ગુણવત્તા, દરજ્જો તેમજ સામાજિક ન્યાય સંબંધી મુદ્દાઓ, ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ, ઉચ્ચ શિક્ષણ સામેના પડકારો, સર્વશિક્ષા અભિયાન, મધ્યાહન ભોજન યોજનાની ભૂમિકા અને મહત્વ .

૪ . માનવ સંશોધન વિકાસ :

૪૧. ભારતનો માનવ સંશોધન વિકાસ : ભારતની લોક વસ્તીની વર્તમાન પરિસ્થિતિ, સંખ્યાત્મક સ્વરૂપ (પરિમાણ અને વૃદ્ધિ, લિંગ, ઉંમર, શહેરી અને ગ્રામીણ) અને ગુણાત્મક સ્વરૂપ (શિક્ષણ અને આરોગ્ય વિષયક કાળજી) વસ્તી વિષયક નીતિ અને ૨૦૫૦ સુધીની ધારણા,આધુનિક સમાજમાં માનવ સંશોધન આયોજનનું મહત્વ અને આવશ્યકતા, માનવ સંશોધન-વિકાસના આયોજનમાં સમાવિષ્ટ અંગભૂત ઘટકો અને પરિબળો, ભારતમાં બેકારીનું સ્વરૂપ, પ્રકારો અને સમસ્યા, ભારતમાં રોજગાર માટેનું વલણ, વિભિન્ન વિભાગોમાં કુશળ કામદારોનો માગણીદર,

માનવ બળના વિકાસ માટે કાર્યરત સરકારી અને બિનસરકારી સંસ્થાઓ, સરકારની રોજગાર નીતિ, બેરોજગારી અને અલ્પ રોજગારી ઓછી કરવાની જુદી જુદી યોજનાઓ.

૪૨. શિક્ષણ : માનવ સંશાધન વિકાસ અને સામાજિક પરિવર્તનના સાધન તરીકે શિક્ષણનો વિચાર, ભારતની (પૂર્વ પ્રાથમિકથી ઉચ્ચ શિક્ષણ) શિક્ષણ પ્રણાલી (શિક્ષણ નું સાર્વત્રીકીકરણ, શિક્ષણનું વ્યવસાયીકરણ, ગુણવત્તામાં સુધારો, ડ્રોપઆઉટનું પ્રમાણ વગેરે) સમસ્યાઓ અને પ્રશ્નો, કન્યાઓ માટે શિક્ષણ, સામાજિક અને આર્થિક ગરીબ વર્ગ, અપંગો, લઘુમતિઓ, પ્રખરતાશોધ વગેરે, સરકારની શૈક્ષણિક નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો, અનૌપચારિક શિક્ષણ અને પ્રૌઢ શિક્ષણના પ્રસારનું નિયમન અને નિયંત્રણ કરનારી સરકારી અને સામાજિક સ્વયંસેવી સંસ્થાઓ વગેરે, વૈશ્વિકરણ અને ખાનગીકરણની ભારતીય શિક્ષણ પર અસરો, રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન આયોગ, રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચશિક્ષણ અને સંશોધન આયોગ, આઇ.આઇ.ટી., આઇ.આઇએમ., એન.આઇ.ટી.
- ૪.૩ વ્યવસાયિક શિક્ષણ: માનવ સંશાધન વિકાસના સાધન તરીકે વ્યાવસાયિક/ટેકનિકલ શિક્ષણનો વિચાર, ભારતની વર્તમાન સ્થિતિ, શિક્ષણ પ્રણાલી અને તાલીમ, સરકારી નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો-સમસ્યાઓ, પ્રશ્નો અને તેના નિરાકરણના પ્રયત્નો, વ્યવસાયિક અને ટેકનિકલ શિક્ષણનો પ્રચાર, વિનિયમન કરનારી અને અધીસ્વીકૃતિ આપનારી સંસ્થાઓ .
- ૪.૪ આરોગ્ય: માનવ સંશાધન વિકાસના આવશ્યક અને મુખ્ય ઘટક તરીકે આરોગ્યનો વિચાર, જીવન ધોરણ વિષયક આંકડાઓ, વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા- ઉદ્દેશ, રચના, કાર્યો અને તેના કાર્યક્રમો, સરકારની આરોગ્ય વિષયક નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો, ભારતમાં આરોગ્યની કાળજી લેનારું તંત્ર, આરોગ્ય સાથે સંબંધિત સમસ્યાઓ અને તેના નિરાકરણ માટેના પ્રયત્નો, જનની-બાળ સુરક્ષા યોજના, રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આરોગ્ય અભિયાન .
- ૫ . ભારતનું બંધારણ: (૧) આમુખ (૨) મૂળભૂત હક્કો અને ફરજો (૩) રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો (૪) ન્યાયતંત્ર (૫) કેન્દ્ર અને રાજ્ય સંબંધો (૬) વૈધાનિક સત્તાઓનું વિભાજન (૭) રાજ્યપાલની નિમણુંક અને સત્તાઓ (૮) સંઘ યાદી, રાજ્ય યાદી અને સમવર્તી યાદી (૯) સંવિધાનિક સમિતિઓ (૧૦) સંઘ-રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપ રાષ્ટ્રપતિ, મંત્રી મંડળ, ભારતના એટર્ની જનરલ, સરકારી કામકાજનું સંચાલન (૧૧) ચુંટણીઓ.
૬. કુદરતી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન : કુદરતી આપત્તિની વ્યાખ્યા, સ્વરૂપ, આપત્તિના પ્રકાર અને વર્ગીકરણ, કુદરતી મુશ્કેલીઓ: કારણભૂત ઘટકો તેમજ તે સૌમ્ય કરનારી ઉપાય યોજના. પૂર, ભૂકંપ, ત્સુનામી, ભેખડો ઘસી પડવી વગેરે, આપત્તિઓ હળવી બનાવવાની ઉપાય યોજનાઓ ઉપર અસર કરનારા ઘટકો.

૭ . વિકાસ અને પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ અને ઉપાયો

(૧) પર્યાવરણ સુરક્ષા, પર્યાવરણ સુરક્ષા ધારો, એર (પ્રિવેન્સન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન) એક્ટ, વોટર (પ્રિવેન્સન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન)એક્ટ, વોટર પોલ્યુશન, જંગલ સંરક્ષણ એક્ટની સામાન્ય જોગવાઈઓ.

(૨) પરિસ્થિતિક તંત્ર (ઇકો સિસ્ટમ) અને જૈવ વિવિધતા (બાયો ડાયવર્સિટી-ઇકોલોજી) ની વ્યાખ્યા, પરિસ્થિતિ વિજ્ઞાન(ઇકોલોજી) નો પાયાનો કન્સેપ્ટ, પરિસ્થિતિ તંત્રમાં પોષણ કડી.

(૩) પર્યાવરણીય પ્રદૂષણ : હવા, પાણી, જમીન, દરિયાઈ, અવાજ, ન્યુક્લિયર તથા થર્મલ પ્રદૂષણ થવાના કારણો, અસરો અને નિવારવાના ઉપાયો, ગંદા પાણીના નિકાલની વ્યવસ્થા.

(૪) ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી-પર્યાવરણ અને માનવીય સ્વાસ્થ્યમાં ફાળો.

(૫) વૈશ્વિક પર્યાવરણ જેવા કે ક્લાઇમેટ ચેઇન્જ, એસિડનો વરસાદ, ઝલોબલ વોર્મિંગ, વોટર શેડ મેનેજમેન્ટ, પડતર જમીનનું ઉપજાઉ જમીનમાં નવસંસ્કરણ

૮ . રમતો અને ખેલકુદ ; દેશ, ખેલાડી, રમતોના નિયમો, આયોજન એવોર્ડ, આંતરરાષ્ટ્રીય રમતોત્સવ કે વિવિધ ટુર્નામેન્ટ/સ્પર્ધાઓ, રમતના રેકર્ડ, તાજેતરના પરિણામો તેમજ આ મુદ્દાઓ સંદર્ભે ગુજરાતની સ્થિતિ.

૯ . ભારતની સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્તિ પૂર્વે અને એ પછી બનેલા મહત્વના બનાવો.

૧૦. સામાન્ય વિજ્ઞાન : રોજ-બરોજના વિજ્ઞાનના અવલોકનો અને અનુભવો કે જેમાં વિજ્ઞાનની કોઈ શાખાનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ કર્યો નથી તેવી વ્યક્તિ પાસેથી અપેક્ષા રાખી શકાય તેવી બાબતો.

૧૧. પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની મહત્વની સાંપ્રત ઘટનાઓ

Paper-3 General Studies

Total Marks :200

Medium: English/Gujarati

Time: 3 Hours

Paper Scheme:

No Of Questions	Marks allotted to each Question	Word Limit Per Question	Total Marks
10	3	20 To 30 Words	30
10	5	40 To 50 Words	50
8	15	110 To 120 Words	120
28	-		200

1. Geography of Gujarat : Geographical , Economical , social and Industrial
2. Government policy, Welfare schemes and related challenges in the below mentioned areas
  - (A) Child Development
  - (B) Women Development
  - (C) Youth Development
  - (D) Tribal Development
  - (E) Development of socially deprived classes
  - (F) Welfare of differently abled people
  - (G) Welfare of old age people
  - (H) Labour Welfare
3. Education System in Gujarat - State Policy. Educational problems of socially deprived classes and women, privatization of Education- Admission, Quality , Status and Social justice related issues, Higher Education institutions, Challenges before Higher Education. Sarva Shiksha Abhiyan , Mid Day Meal Scheme its role and importance.
4. Human Resource Development
  - 4.1 Human Development Index (HDI) of India, present demographic Profile, Numerical form (Dimension and growth, Gender, Age, Urban and Rural) and Qualitative form (Education and Health concerns) Population related Policy and projection up to 2050, Importance and necessity of Human resource planning in Modern Society, Constituent elements and factors in planning of Human Resource Development, Unemployment in India - Forms, types and challenges, Employment trends in India, Demand of skilled labour in various segments, Government and Non Government organizations engaged in development of Human resources
  - 4.2 Education: Education as a tool for Human Resources Development and social transformation. India's Education System (Pre- Primary to Higher Education) Universalization of Education , Professionalization of Education, Quality Improvement, Drop out) ratio etc. - challenges Education for girls , socially and economically deprived classes, differently abled People, Minorities, Talent search etc. Government's education Policy, Programs and schemes.

Informal Education and adult-literacy education, Regulation and Regulatory Government and N.G. organizations, Impact of Globalization and Privatization on Indian education, knowledge Commission of India , National Higher Education and resources Commission , IITS , IIMS , N.I.T.

4.3 Professional Education : Professional / Technical Education as a tool for Human resource Development , India's present status , Education systems and training, Government policy, Programs , schemes and challenges , Issues and efforts for solution , Propagation of Professional and Technical education. Regulatory and Sanctioning institutions.

4.4 Health : Health as necessary and Prime component for Human Resource Development

5. Constitution of India (1) Preamble (2) Fundamental Rights and Fundamental Duties (3) Directive Principles of State Policy (4) Judiciary (5) Center State Relations (6) Distribution of Legislative Powers (7) Appointment of Governor and his Authority (8) Judiciary (9) Union List, State List and Concurrent List (10) Legislative Committees (11) Union- President and Vice President, Council of Minister, Attorney General of India, Government Business Procedures (12) Elections

6. Disaster Management: Definition of Natural Calamity, Types and classification of disasters, Natural Calamities : Responsible factors and pacifying relief Measure Flood, Earth quack, Tsunami , Avalanche , land slide etc. Factors affecting relief measures

7. Development , Environmental issues and Solutions.

(1)Environment Protection , Environment protection Act, Air (prevention and control of pollution) Act, water (presentation and control of pollution) Act, water pollution, General Provisions of Forest Conservation Act.

(2)Definition of Ecosystem and Biodiversity, Basic concern of Ecology, Food chain in Ecology

(3)Environmental Pollution : Air, Water, Land, Ocean, Noise, Nuclear and Thermal pollution, effects and solutions, drainage system

(4)Information Technology - Contribution in Environment and Human Health.

(5)Global environmental issues like climate change, Acid rain, Global Warming, watershed management, Reclamation of fallow land into fertile land.

8. Sports : country, Sportsperson, Rules of Games, Organization, Awards International sports meets and various tournaments, Sports records, Recent developments and the status of Gujarat with respect of sports.

9. Major pre-independence and post-independence events.

10. General science: observations and experiences as expected from an ordinary citizen, who has not studied any specific branch of science.

11. Current Events of Regional, National and International Importance.

પ્રશ્નપત્ર-૪ :- વાણિજ્ય અને સંચાલન

કુલ ગુણ - ૨૦૦

માધ્યમ: ગુજરાતી/અંગ્રેજી

સમય - ૩ કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું:-

પ્રશ્નો ની સંખ્યા	પ્રશ્નવાર ગુણ	પ્રશ્નવાર શબ્દ મર્યાદા	કુલ ગુણ
૧૦	૩	૨૦ થી ૩૦ શબ્દો	૩૦
૧૦	૫	૪૦ થી ૫૦ શબ્દો	૫૦
૮	૧૫	૧૧૦ થી ૧૨૦ શબ્દો	૧૨૦
૨૮	-		૨૦૦

નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ

હિસાબી પદ્ધતિના મૂળભૂત ખ્યાલો, સિધ્ધાંતો, ધારણાઓ, ખાતાના પ્રકારો અને તેના નિયમો, હિસાબોની પ્રક્રિયા, મૂડી અને મહેસુલી ખાતાઓ, હિસાબી ચોપડાઓ અને કાયું સરવૈયું, વાર્ષિક હિસાબો , ભુલ સુધારણા નોંધ

નાણાકીય પત્રકો: ભાગીદારીના હિસાબો; પ્રવેશ, નિવૃત્તિ, મૃત્યુ, વિસર્જન અને રોકડની વહેંચણી, કંપનીના ઉચ્ચતર હિસાબો; શેર બહાર પાડવા અને જપ્ત કરવા, ધંધાની ખરીદી - વિસર્જન, સંયોજન, સમાવેશ અને પુનઃરચના(હિસાબી ધોરણ ૨૧ પ્રમાણે) શાસક કંપનીના હિસાબો, (હિસાબી ધોરણ ૧૪ પ્રમાણે) પાઘડી અને શેરનું મૂલ્યાંકન,

હિસાબી ધોરણો: ICAI અને કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા - AS-1 થી AS-34(ICAI), આંતરરાષ્ટ્રીય હિસાબી ધોરણો(IAS), આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય પ્રગટીકરણ ધોરણો(IFRS), ભારતીય હિસાબી ધોરણો (Ind-AS)

ઓડિટીંગ

અર્થ - તત્વો - લક્ષણો - ઉદ્દેશ- પ્રકારો - ફાયદાઓ - પદ્ધતિઓ - આંતરિક અંકુશ, અન્વેષણ, આંતરિક ઓડિટ, વાઉચિંગ - અર્થ- ઉદ્દેશો - પ્રકારો, મિલકતો અને જવાબદારીઓનું મૂલ્યાંકન, ઓડિટરની ફરજો અને જવાબદારીઓ, ઓડિટરની નિમણૂંક, કંપની ઓડિટ, કરવેરા ઓડિટ, પડતર ઓડિટ , વેટ ઓડિટ

પડતર અને સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ

પડતરનો ખ્યાલ, પડતરના પ્રકારો, વાર્ષિક પડતર, ડૂબેલી પડતર, ચોપડે પડતર અને ઐતિહાસિક પડતર, સ્થિર અને ચલિત પડતર

પડતર હિસાબી પદ્ધતિ અને પડતરની ગણતરી, પ્રત્યક્ષ માલસામાન, પ્રત્યક્ષ મજૂરી, પ્રત્યક્ષ ખર્ચા, પ્રાથમિક પડતર, કારખાના પડતર, ઉત્પાદન પડતર, વેચાણ પડતર, સ્ટોક રજીસ્ટર- FIFO, LIFO, ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ, પડતર હિસાબી ધોરણો

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ: અર્થ, ગુણોત્તર વિશ્લેષણ, ભંડોળ પ્રવાહનું પત્રક, રોકડ પ્રવાહનું પત્રક, સીમાંત પડતર અને સમતૂટ બિંદુ વિશ્લેષણ, તફાવત પડતર પદ્ધતિ, નિર્ણય ઘડતર પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિ, બજેટરી અંકુશ અને બજેટનાં પ્રકારો

નાણાકીય સંચાલન

મૂડી માળખુ, નાણાકીય અને કામગીરી લિવરેજ, મૂડી પડતર, મૂડી બજેટીંગ, કાર્યશીલ મૂડી સંચાલન, ડિવીડન્ડ નીતિ, નાણાં અને મૂડી બજાર, ભારતમાં સ્ટોક એક્ષચેન્જસની કામગીરી, NSE, નિયમનકારી સંસ્થા: સેબી, હિસાબી પદ્ધતિ અને વિત્ત વ્યવસ્થામાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ

ધંધાકીય અને કોર્પોરેટ કાયદા

ભાગીદારીનો કાયદો, કંપની ધારો-૨૦૧૩, કરારનો કાયદો, માલવેચાણ કાયદો, બૌદ્ધિક સંપદા અધિકાર, પરક્રમ્ય લેખોનો ધારો, ૧૮૮૧ અંગે વિહંગાવલોકન

આવકવેરા કાયદો-પ્રત્યક્ષ વેરા કાયદાઓ

મૂળભૂત ખ્યાલો, કરવેરા સંજોગો, કરમુક્ત આવકો, જુદા જુદા શિર્ષકો હેઠળ કરપાત્ર આવકની ગણતરી, વ્યક્તિ અને પેઢીની કરપાત્ર આવકની ગણતરી, કરવેરા કપાતો, રિટર્ન ફાઇલીંગ, જુદા જુદા પ્રકારની આકારણી, કસૂરવાર અને દંડનીય જોગવાઈઓ, વેરા આયોજન, વેરા ચોરી અને વેરા વર્જન આવકવેરામાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ

પરોક્ષ વેરા કાયદાઓ

ગુજરાત મૂલ્ય વધારા વેરો કાયદો-૨૦૦૩, ગુજરાત મૂલ્ય વધારો વેરા કાયદા નિયમો, કેન્દ્રીય આબકારી જકાત કાયદો-૧૯૪૪, કેન્દ્રીય આબકારી જકાત નિયમો-૨૦૦૨ આબકારી ટેરીફ કાયદો-૧૯૮૫, ૧૯૯૪માં

નાણાકાયદા અને ૨૦૧૨ના સુધારેલા નાણાકાયદા પ્રમાણે સર્વિસ ટેક્સ, કસ્ટમ એક્ટ-૧૯૬૨, કસ્ટમ ટેરીફ એક્ટ ૧૯૭૫, આબકારી જકાત, સર્વિસ અને કસ્ટમ આધારીત મુલ્યાંકન

ધંધાકીય આંકડાશાસ્ત્ર અને માહિતી(Data)નિર્માણ

માહિતીના પ્રકાર, માહિતીનું એકત્રિકરણ અને વિશ્લેષણ, નમૂનાની જરૂરીયાત - ભૂલો અને નમૂનાની પદ્ધતિઓ, સંભવિતાનો સિધ્ધાંત- સંભવિતતા વિતરણ- માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન- સૂચકઆંક- આંકડાશાસ્ત્રીય ગુણવત્તા અંકુશ, સહસંબંધ, નિયત સંબંધ

માહિતી પર પ્રક્રિયા- તત્વો - માહિતી દાખલ કરવી - માહિતી પ્રક્રિયા અને કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ, કોમ્પ્યુટરનો કામગીરી વિસ્તારમાં ઉપયોગ- હિસાબી પદ્ધતિ અને ઇન્વેન્ટરી અંકુશ

ધંધાકીય પર્યાવરણ

ધંધાકીય પર્યાવરણ-અર્થ-તત્વો, આર્થિક પર્યાવરણ, આર્થિકનીતિઓ, આર્થિક આયોજન, ભારતના સંદર્ભમાં ધંધાની કાયદાકીય વ્યવસ્થા, સ્પર્ધા નીતિ, ગ્રાહક સુરક્ષા, પર્યાવરણ સુરક્ષા નીતિ, પર્યાવરણ: ઉદારીકરણ - ખાનગીકરણ વૈશ્વિકરણ - બીજા તબક્કના સુધારાઓ, ઔદ્યોગિક નીતિ અને અમલીકરણ, ઔદ્યોગિક વિકાસ અને માળખાકીય ફેરફારો

બેન્કીંગ અને નાણાકીય સંસ્થાઓ

ધંધામાં બેન્કીંગનું મહત્વ- અર્થ- કાર્યો-વાણિજ્ય બેંકોના કાર્યો-વાણિજ્ય બેંકો અને આર્થિક વિકાસ-શાખા બેન્કીંગ અને એકમ બેન્કીંગ- ડિપોઝીટ બેન્કીંગ અને મિશ્ર બેન્કીંગ વાણિજ્ય બેંકોની મિલકતો અને તરલતા- વાણિજ્ય બેંકોની રોકાણનીતિ- વાણિજ્ય બેંકોનું મિલકત માળખું- બેંક મિલકતોની તરલતા, બેંકોના પ્રકારો અને તેમના કાર્યો: RBI, NABARD અને ગ્રામીણ બેન્કીંગ, બેન્કીંગ ક્ષેત્રના ભારતમાં સુધારાઓ- E-બેન્કીંગ બેંકોનો વિકાસ- IDBI, IFCI, SFCs, UTI, SIDBI

Paper-4 Commerce and Management

Total Marks:- 200

Medium: English/Gujarati

Time:- 3 Hours

Paper Scheme:

No Of Questions	Marks allotted to each Question	Word Limit Per Question	Total Marks
10	3	20 To 30 Words	30
10	5	40 To 50 Words	50
8	15	110 To 120 Words	120
28	-		200

Financial accounting

Basic accounting concepts, Principals assumptions, Types of Accounts and their Rules, Process of accounts, Capitals and Revenue Accounts, Accounting Books and Trial Balance, Final Accounts, Rectification of Errors

Financial statements, Partnership Accounts, Admission, Retirement, Death, Dissolution and Cash Distribution

Advanced company accounts; issue and Forfeiture of Shares, Purchase of Business, Liquidation, Amalgamation, Absorption and Reconstruction, Holding Company Accounts Valuation of Shares and Goodwill

Accounting Standards: Issued by ICAI and Ministry of Corporate Affairs, AS-1 to AS -34 (ICAI), International Accounting Standards (IAS) International Financial Reporting Standards (IFRS), Indian Accounting Standards (Ind-AS)

Auditing

Meaning Elements-Characteristic-Objectives-Types-Advantages-Techniques, Internal Control, Investigation, Internal Audit Vouching –Meaning-Objectives-Types Valuation of Assets and Liabilities, Duties And Responsibility Of Auditor, Appointment Of Auditor, Company Audit, Tax Audit, Cost Audit, VAT Audit

Cost and Management Accounting

The concept cost – types of cost, Incremental Cost, Sunk Cost, Book Cost and Historical Cost, Fixed and Variable Cost

Cost Accounting And Cost Ascertainment, Direct Labour, Direct Material, Direct Expenses, Prime Cost, Factory Cost- Cost Of Production, Cost of Sales, Stock Register FIFO, LIFO, Weighted Average Method , Cost Accounting Standards

Managements Accounting: Meaning, Ratio Analysis, Funds Flow Analysis, Cash Flow Analysis, Marginal Costing and Break Even Analysis, Differential Costing, decision making, Standard Costing , Budgetary Control, Types of Budgets.

Financial Management

Capital Structure, Financial and Operating Leverage, Cost of Capital, Capital Budgeting, Working Capital Management, Dividend Policy

Money and capital market working of Stock Exchanges in India NSE, Regulatory Authorities: SEBI, rating agencies

Computer Applications in Accounting and Finance

Business and Corporate law

Partnership Act, Companies Act -2013, Indian Contract Act, Sale of Goods Act, Overview of Negotiable Instruments Act, Intellectual Property Rights Act

Indirect Tax Laws

Gujarat Value Added Tax Act-2013, Gujarat Value Added Tax Act Rules, Central Excise Act -1944, Central Excise Rules -2002, Excise Tariff Act-1985, Service Tax Under Finance Act -1994 as amended by year 2012, Customs Act -1962, Customs Tariff Act -1975, Valuation under excise and services and customs.

Income-tax law

Basic concept, tax incidence, exempted incomes, computation of taxable income under various heads, computation of taxable income of individuals and firms, deductions of tax , filling of returns, different types of assessment; defaults and penalties.

Tax planning, tax evasion and tax avoidance, computer application in income tax

Business Statistics & Data Processing

Data types, data collection and analysis, sampling, need, errors and methods of sampling, Probability theory, Probability Distribution, analysis and interpretation of data. Index numbers, Statistical quality control, correlation and regression

Data processing – elements, data entry, data processing and computer application

Computer application to functional areas- Accounting, Inventory Control

Business Environment

Meaning and elements of Business Environment, Economic Environment, Economic Policies, Economic Planning, Legal Environment of Business In India, Competition Policy, Consumer Protection, Environment Protection

Policy Environment: liberalization, privatization and globalization, second generation reform, industrial policy and implementation, industrial growth and structural changes

Banking and Financial Institution

Importance of Banking to business, meaning and function – function of commercial banks – commercial banks and economic development- branch banking and unit banking

Deposit Banking and Mixed Banking – Assets and Liquidity of Commercial Banks – Investment Policy Of Commercial Banks – Assets Structure Of Commercial Banks Liquidity Of Bank Assets

Types of Banks and their functions: Reserve Bank Of India, NABARD and Rural Banking, Banking Sector Reforms in India, E-Banking, Development Of Banking: IDBI, IFCI, SFCs, UTI, SIDBI

પ્રશ્નપત્ર :-૫ અર્થશાસ્ત્ર અને જાહેર વહીવટ

કુલ ગુણ - ૨૦૦

માધ્યમ: ગુજરાતી/અંગ્રેજી

સમય - ૩ કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું:-

પ્રશ્નો ની સંખ્યા	પ્રશ્નવાર ગુણ	પ્રશ્નવાર શબ્દ મર્યાદા	કુલ ગુણ
૧૦	૩	૨૦ થી ૩૦ શબ્દો	૩૦
૧૦	૫	૪૦ થી ૫૦ શબ્દો	૫૦
૮	૧૫	૧૧૦ થી ૧૨૦ શબ્દો	૧૨૦
૨૮	-		૨૦૦

પ્રસ્તાવના અને મૂળભૂત ખ્યાલો

અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા - સ્વરૂપ- કાર્યક્ષેત્ર, આર્થિક વસ્તુ વિરુદ્ધ મુક્ત વસ્તુ, કિંમત અને મૂલ્ય- જરૂરિયાત અને માંગ - વૃદ્ધિ અને વિકાસ- ઉત્પાદન શક્યતા વકરેખા

માંગ

માંગનો અર્થ- માંગ નક્કી કરતા પરિબલો - માંગનો નિયમ - માંગમાં ફેરફારો અને માંગેલ પુરવઠાના પરિવર્તન વચ્ચેનો તફાવત, માંગની આગાહી- માંગની આગાહીનો અર્થ- અસરકરતા પરિબલો- માંગ આગાહીના હેતુઓ - માંગ આગાહીની પદ્ધતિઓ

પુરવઠો

પુરવઠાનો અર્થ - પુરવઠાને અસરકરતા પરિબલો - પુરવઠાનો નિયમ - પુરવઠા નિયમની ધારણાઓ - પુરવઠા નિયમના અપવાદો - પુરવઠામાં પરિવર્તનો - પુરવઠાની મૂલ્ય સાપેક્ષતાનો ખ્યાલ - પુરવઠાની મૂલ્ય સાપેક્ષતા- પુરવઠાની આવક સાપેક્ષતા સામસામે પુરવઠાની મૂલ્ય સાપેક્ષતા-પુરવઠાની મૂલ્ય સાપેક્ષતાને માપવાની પદ્ધતિઓ

આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર

પ્રસ્તાવના - અર્થ - મહત્વ અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારને અસરકરતા પરિબલો - આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારને લાભો અને મર્યાદાઓ

વિદેશી હૂંડિયામણ - વિનિમય દર - વિદેશી હૂંડિયામણ વ્યવસ્થા (Mechanism) - વિદેશી હૂંડિયામણ બજાર- વિનિમય દરની ગણતરી - ફોરવર્ડ હૂંડિયામણ બજાર - વિનિમય દરમાં શા માટે ફેરફાર? સ્થિર અને પરિવર્તનશીલ વિનિમયદર-તાજેતરમાં વિશ્વમાં વિદેશી હૂંડિયામણ વ્યવસ્થામાં થયેલા ફેરફારો

વિશ્વ વેપાર સંસ્થા - તેના કાર્યો અને નીતિઓ, ભારતીય વિદેશ વેપારનું માળખું અને દિશાઓ

EXIM Bank, ભારતની EXIM નીતિ, વિદેશ વેપાર નિયમન અને પ્રોત્સાહન

આંતરરાષ્ટ્રીય આર્થિક સંસ્થાઓ : IMF, વિશ્વબેંક, IFC, IDA , ADB

બહુરાષ્ટ્રીય એકમો - સંયુક્ત સાહસો - ભારત અને WTO, બૌદ્ધિક સંપદા અધિકાર

લેણદેણની તુલા - અર્થ અને માળખું - લેણદેણની તુલામાં અસમતુલા અસમતુલા સુધારાની પદ્ધતિઓ

વિભાગ : ૨ જાહેર વહીવટ

જાહેર વહીવટ પ્રસ્તાવના

જાહેર વહીવટનો અર્થ - કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ - જાહેર વહીવટ અંગેનો વિલ્સનનો ખ્યાલ- વિદ્યાશાખાનો વિકાસ અને પ્રવર્તમાન સ્થિતિ - નવું જાહેર વહીવટ - જાહેર પસંદગી અભિગમ - ઉદારીકરણ - ખાનગીકરણ - વૈશ્વિકરણ પડકારો, સુશાસન ગર્વનન્સ - ખ્યાલ અને અમલ, નવું જાહેર સંચાલન

જાહેર વહીવટમાં સંગઠનો

સિદ્ધાંતો - પ્રથાઓ - સંભાવના - માળખું અને પ્રકારો , મંત્રાલયો અને તેના વિભાગો, કોર્પોરેશનો, કંપનીઓ, બોર્ડ અને કમિશનો (પંચો) હંગામી અને સલાહકારી એકમો - વડુ મથક અને ક્ષેત્ર સબંધો, નિયમનકારી સત્તાઓ - જાહેર - ખાનગી ભાગીદારી

જાહેર વહીવટમાં જવાબદારી અને અંકુશ

જવાબદારી અને અંકુશ ના ખ્યાલો, વહીવટ પર ધારાકીય કારોબારી અને ન્યાયિક અંકુશ, નાગરિક અને વહીવટ - સંચાર માધ્યમો (મીડીયા) ની ભૂમિકા, હિત જૂથો, સ્વૈચ્છીક સંસ્થાઓ, નાગરિક સમાજ, નાગરિકોનું ખતપત્ર, જાહેર માહિતી અધિકાર, સામાજિક અન્વેષણ(ઓડીટ)

વહીવટી કાયદો

અર્થ-કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ, વહીવટી કાયદા અંગેનો ડાઈસીનો ખ્યાલ, ધારાકીય સોંપણી, વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ્સ

નાણાકીય વહીવટ

નાણાકીય અને રાજકોષીય નીતિઓ - પ્રજાનું દેવું અને જાહેર દેવા અંદાજપત્ર- પ્રકારો અને સ્વરૂપો- બજેટરી પ્રક્રિયા - નાણાકીય જવાબદારી, હિસાબો અને ઓડીટ, બજેટ રાજકીય સાધન તરીકે, જાહેર ખર્ચ પર સંસદનો અંકુશ - નાણા મંત્રાલયની નાણાકીય અને રાજકીય ક્ષેત્રમાં ભૂમિકા - હિસાબી પદ્ધતિઓ, ઓડિટ

રાજ્ય સરકાર અને વહીવટ

કેન્દ્ર - રાજ્ય વહીવટ, ધારાકીય અને નાણાકીય સબંધો - નાણા પંચની ભૂમિકા, રાજ્યપાલ, મુખ્યમંત્રી, મંત્રીઓની કાઉન્સિલ (મંત્રી મંડળ સમૂહ - કેબિનેટ), મુખ્ય સેક્રેટરી - રાજ્ય સચિવાલય નિયામકો

સ્વાતંત્રતા પછીનું જીલ્લા વહીવટીયતંત્ર

કલેક્ટરની બદલાતી ભૂમિકા - કેન્દ્ર રાજ્ય - સ્થાનિક સબંધો, વિકાસકીય સંચાલનનો આદેશ અને કાયદો અને વ્યવસ્થા, જીલ્લા વહીવટીયતંત્ર અને લોકશાહી વિકેન્દ્રકરણ

સનદી સેવા (અમલદારશાહી)

બંધારણીય સ્થાન, માળખું, ભરતી, તાલીમ અને ક્ષમતા રચના, સુશાસનનો આરંભ, આચાર સંહિતા અને શિસ્ત, કર્મચારી મંડળો, રાજકીય અધિકારો, અસંતોષ (ફરિયાદ) નિવારણ વ્યવસ્થા, સનદી સેવામાં તટસ્થતા, સનદી સેવાની સક્રિયતા

વહીવટમાં કાયદો અને વ્યવસ્થા

બ્રિટીશ વારસો, રાષ્ટ્રિય પોલીસ પંચ, તપાસ એજન્સીઓ (સંસ્થાઓ), કાયદો અને વ્યવસ્થા જાળવવા માટે અને રાજદ્રોહ અને આતંકવાદના પ્રતિ આક્રમણ માટે કેન્દ્રની અને રાજ્યની પેરા મિલીટરી સહિતની એજન્સીઓની ભૂમિકા

રાજકારણનું અપરાધીકરણ અને વહીવટ , પોલીસ-પ્રજા સબંધો પોલીસમાં સુધારાઓ.

Paper -5 ECONOMICS AND PUBLIC ADMINISTRATION

Total Marks:- 200

Medium: English/Gujarati

Time:- 3 Hours

Section -1 Economics

Paper Scheme:

No Of Questions	Marks allotted to each Question	Word Limit Per Question	Total Marks
10	3	20 To 30 Words	30
10	5	40 To 50 Words	50
8	15	110 To 120 Words	120
28	-		200

Introduction And Basic Concepts Of Economics

Definition – Nature and Scope of Economics, Economic Goods v/s Free Goods, Price and value, Want and Demand, Growth and Development, Production Possibility Curve

Demand

Meaning of Demand – Determinants of Demand – Law of Demand – Difference between Change in Demand and Change in Quantity Demanded

Demand Forecasting: Meaning of Demand Forecasting – Factors Affecting – demand forecasting – purposes of demand forecasting – methods of demand forecasting supply

Supply

Meaning of supply – Factors affecting supply-Law of supply-Assumption of law of supply – Exceptions of law of supply-Change in supply- Concepts of elasticity of supply-Price elasticity of supply-Income elasticity of supply-Cross elasticity of supply-Methods to measure Elasticity of supply

International Trade

Introduction –Meaning, needs and factors leading to international trade, Advantages and disadvantages of international trade

Foreign exchange –exchange rate, mechanism, The foreign exchange market – Determination of exchange rate – The forward exchange market – Why exchange rate fluctuates – Fixed and flexible exchange rate – Recent changes in the foreign exchange system world over

World Trade Organization – its functions and policies, Structure of India's foreign trade: composition and direction, EXIM Bank, EXIM policy of India, Regulation and promotion of foreign trade

International Economic Institutions-IMF, WORLD BANK, IFC, IDA, ADB

Multinational corporations- joint ventures, India and WTO, intellectual property rights

Balance of payments – Meaning and structure – Disequilibrium in the balance of payments – methods to correct disequilibrium.

Section II

Section -2 Public Administration

Introduction of public administration

Meaning, Scope and significance of public administration, Wilson's vision of Public Administration; Evolution of the discipline and its present status; New public Administration; Public choice approach; Challenges of liberalization; Privatization Globalization; Good Governance: concept and application; New public Management

Organizations in public administration

Theories – systems, contingency; structure and forms: Ministers and departments, Corporations, Companies, Boards and Commissions; Ad hoc and advisory bodies; Headquarters and field relationships; Regulatory Authorities; Public – Private Partnerships

Accountability and control in public administration

Concepts of accountability and control; Legislative Executive and Judicial control over administration; Citizen and Administration; Role of media, interest groups, voluntary organizations; Civil society; Citizen's charters; Right to Information; Social audit.

Administrative Law

Meaning, scope and significance; Dicey on Administrative Law; Delegated legislation; Administrative tribunals

Financial Administration

Monetary and Fiscal policies, Public borrowings and public debt budget- types and forms; Budgetary process; financial accountability; accounts and audit , budget as a political instrument; parliamentary control of public instrument; Parliamentary control of public expenditure; Role of finance ministry in monetary and fiscal area, Accounting techniques; Audit;

State Government and Administration

Union – State Administrative, legislative and financial relations; Role of the finance commission; Governor; Chief Minister; Council of Ministers; Chief Secretary; State Secretarial; Directorates.

District administration since independence

Changing role of the collector; Union – State – Local relations; Imperatives of development management and law and order administration; District administration and democratic decentralization

Civil services

Constitutional position, Structure, recruitment, training and capacity – building; Good governance initiatives; Code of conduct and discipline; Staff associations; political rights; Grievance redressal mechanism; Civil service neutrality; Civil Service activism

Law and order administration

British legacy; National Police Commission; Investigative agencies; Role of central and state agencies including paramilitary forces in maintenance of law and order and countering insurgency and terrorism; Criminalization of politics and administration; Police- public relations; Reforms in Police.